

УДК 111'[342.4+342.7]+111(71)

Л. А. Гарашук,

доцент

(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

АНГЛІЙСЬКА ВИМОВА В ДЕЛЬТІ ТЕМЗИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ПІВДЕННОАНГЛІЙСЬКИХ ДІАЛЕКТІВ

У статті зроблено спробу дослідити вимову вихідців із південної Англії, які розмовляють на південному англійському діалекті. Спільні та відмінні риси реалізації голосних та приголосних виокремлено на матеріалі автентичних передач британських телевізійних програм. Проаналізовано англійську вимову як один із останніх акцентів півдня Англії.

У Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти зазначено про необхідність формування соціолінгвістичної компетенції, пов'язаної із знаннями та вміннями, необхідними для здійснення соціального аспекту використання мови. Формування соціокультурної компетенції пов'язане також із лінгвістичними маркерами соціальних стосунків, відмінностями у реєстрах мовлення, діалектами та акцентами [1]. Користувач англійської мови не може вважатися успішним без вміння розпізнавати такі лінгвістичні маркери як приналежність мовця до конкретного соціального класу, регіону, професії, національної та етнічної групи. Тому оволодіння студентами-філологами та майбутніми вчителями сучасних британських діалектів загалом та південноанглійських зокрема набуває великого значення під час вивчення курсу теоретичної фонетики. Історичні передумови виникнення та розвитку протягом століть дозволяє оцінити та зрозуміти сучасний стан та перспективи розвитку лексичних, граматичних та фонетичних особливостей англійської мови та межі основної території розповсюдження її діалектів та мовних варіантів.

Метою статті є дослідження вимови вихідців із південної Англії, які розмовляють на південному англійському діалекті.

Британські діалектологи вважають, що у сучасній англійській мові на території Англії розрізняють такі діалекти: східний, західний, південний, центральний, північний, шотландський, ірландський, валлійський, які вживаються в усній мові місцевим населенням [2]. Лише шотландський діалект має свою літературу завдяки творам Роберта Бернса.

Південні діалекти англійської мови поділяються на південні (кокні, кентський, ессекський та англійський акцент в дельті Темзи Estuary English), східні (також сюди відносять акцент Estuary English, норфолкський та суффолкський діалекти) та південно-західні (на території Глочестерширу, Ейвону, Сомерсету, Уїлтширу) [3].

Південно-східний акцент в дельті Темзи (Estuary English) – це акцент, який розповсюджений на сході та південному-сході Англії; особливо в районах поблизу Темзи. Саме тому, що Estuary English зазвичай описується як гібрид літературного вимовного стандарту (RP) та південно-східних діалектів, особливо Лондона, Кенту та Ессексу, тобто ті, які розташовані навколо гирла Темзи, Estuary English визначається як акцент, який вирізняється особливостями вимови.

В Ессексі мова в містах, більшість яких переважно з'явилися поза межами Лондона у зв'язку з післявоєнною міграцією населення (Басілдон, Харлоу), зазнала впливу діалекту кокні [4]. У свою чергу, дослідник Александер Джон Елліс виявив, що саме ессекський діалект вплинув на кокні. Соціолект кокні досить різниться від інших діалектів та не є предметом нашого дослідження.

Кентський діалект поєднує особливості вимови східної Англії, південних графств та Лондона. Відрізнити його від інших діалектів досить важко. Цей діалект розповсюджений на територіях Західного Кенту, Ромн Марш, Уілдеї. Елементи кентського діалекту використовують жителі східної частини графства Кент, яка межує з Лондоном, тому їх часто називають Kentish Londoners. У зв'язку з розвитком засобів масової інформації та появою соціальної мобільності, більшість мовців кентського діалекту підпали під вплив Лондона та переїхали в інші області, тому діалект став поступово вимирати. Незважаючи на це, особливості кентського діалекту існують і до сьогодні. Типова манера розмови мовця грубіша, ніж мова жителів Сассексу – її відрізняє більш "носове", високе і немелодичне звучання [5].

Вимова південних діалектів має низку характерних ознак. Аналізуючи систему голосних звуків південних діалектів, варто зазначити, що їх вимова відповідає літературному стандарту (RP). У системі приголосних розрізняють наступні відмінності:

1. Південні діалекти – ерні діалекти, тобто ті, в яких вимовляється [ɹ], який відповідає орфографічній одиниці /r/ в таких словах, як *bar, farm*. У більшості регіональних діалектів яскраво виражена глотталізація /r/ на відміну від літературного вимовного стандарту (RP): *pity* [ˈpɪʔiː].

2. Замість RP суфікса /ing/ в південних діалектах можна почути [ŋ] замість [ŋ]: *sitting* [ˈsɪtɪŋ].

3. У більшості діалектів відбувається випадання /j/ після /t/, /s/: *student* [ˈstuːdənt], *suit* [suːt]. В Лондоні /j/ зникає після /n/, /t/, /d/: *news* [nuːs], *tune* [tuːn] [6].

У 1984 році англійський лінгвіст Девід Роузварн вперше заявив про появу нового акценту з особливими фонетичними та соціально-маркованими характеристиками, який він назвав Estuary English (EE), тобто південно-східний англійський акцент мови в дельті Темзи [7].

Британські фонетисти стверджують, що Estuary English "був прийнятий тими, хто бажав уникнути клейма літературного вимовного стандарту (RP) як вимови вищого класу суспільства, а також – мовцями місцевих діалектів". За характеристикою Альфреда Гімсона південно-східний англійський акцент мови в дельті Темзи (Estuary English) набув розповсюдження серед молодих мовців як "модний діалект" (street credibility) [7: 179].

Вчені-лінгвісти не тільки в Великобританії, але й в усьому світі, зацікавилися новим мовним явищем, вивченим Девідом Роузварном, але ще не існує єдиної думки щодо його статусу. Деякі лінгвісти вважають, що Estuary English "не має характерних особливостей на фонетичному, лексичному та граматичному рівнях" [8].

Південно-східний англійський акцент в дельті Темзи (Estuary English) є поєднанням місцевої і немісцевої південно-східної англійської вимови і інтонації. Якщо розглянути літературний вимовний стандарт (RP) та популярну лондонську мову, то мовці південно-східного англійського акценту (Estuary English) займають проміжне положення. Вони "між кокні і квін (Queen)" зі слів в заголовку статті про східноанглійський акцент мови в дельті Темзи (Estuary English) в Сандей Таймс від 28-го травня 1993 року [9]. Цей "новий" акцент також використовують диктори Бі-Бі-Сі, а також члени парламенту, палати лордів та палати общин.

Існують різні думки у науковців щодо місця південно-східноанглійської вимови в дельті Темзи серед інших діалектів та акцентів. Девід Роузварн вважав, що цей акцент англійської мови не є альтернативним терміном для кокні, так як він займає місце між літературним вимовним стандартом (RP) і кокні, і це означає, що він має риси їх обох. Найочевиднішою граматичною рисою, яка відрізняє Estuary English від стандартної англійської мови, є використання конструкції "there is" як постійної форми і в множині, і в однині. Такий вираз як "Cheers" має такі самі значення як і в стандартній англійській – "дякую", "до побачення" [9].

Джон Веллс стверджує, що "...південно-східноанглійський акцент мови в дельті Темзи (Estuary English) є новим ім'ям, та не новим феноменом, який є продовженням тенденції, що триває більше, ніж п'ятсот років..." [10].

Фонетична складова – найпомітніша риса, яка відрізняє південно-східноанглійський акцент мови в дельті Темзи від стандартної англійської мови. Для дослідження фонетичних особливостей вимови південно-східних англійських діалектів на сучасному етапі було обрано двох представників, які проживають на території поширення південного діалекту, є вихідцями з цих територій та їх вимові притаманний акцент, який характерний для цього регіону.

Так як англійська мова в дельті Темзи (Estuary English) вважається найвпливовішою на південно-сході Англії, доцільним є проаналізувати фонетичні особливості вимови двох представників сучасного акценту Estuary English, який належить до південно-східних діалектів.

Саллі Ганнел – одна з найвидатніших представниць Великобританії з легкої атлетики, народилася і виросла в містечку Чигвел, південний Ессекс, неподалік Лондона. У 1997 році Саллі пішла зі спорту і спробувала себе на телебаченні, спочатку у ролі коментатора спортивних подій, а згодом у ролі телеведучої програми "Born to Win" на спортивному телеканалі Бі-Бі-Сі 1 (BBC 1), також пізніше її можна було побачити на телеекранах у шоу "Run For Glory". Матеріалом нашого аналізу стала сьома щорічна конференція Worktech, яка розглядає питання взаємодії світових технологій, підвищення реальних доходів та збільшення робочих місць, яка складає 25 хвилин 54 секунди [11].

Поетапно проведений перцептивний аналіз дозволив виокремити наступні фонетичні особливості вимови, які відрізняються від літературного вимовного стандарту (RP).

1. *Вокалізація /l/* перед приголосною чи в кінці слова або на межі слів, крім випадку, коли наступне слово починається з голосної. Вимова /l/ як [o] нараховує 27 випадків.

2. *Глотталізація /t/* в кінці складу (*got* [gɔʔ]) і перед іншою приголосною в межах слова (*Brintey* [ˈbrɪʔni]) або на межі слів (*quite nice* [kwaiʔnais]). Вимова /t/ як [ʔ] нараховує 37 випадків.

3. *Випадіння /j/* в ненаголошеному складі і в наголошеному перед голосною. Вимова /tj/, /dj/, як [tʃ], [dʒ] представлена лише 2 випадками.

4. У вимові цього носія південносхідноанглійського діалекту мови в дельті Темзи (Estuary English) зазвучала явна ознака, характерна для лондонського кокні, – зникнення назального /ŋ/ в закінченні *-ing*. Заміна /ɪŋ/ як [ɪn̩] нараховує 38 випадків.

Як видно з результатів, найбільш представленими фонетичними особливостями є зникнення назального /ŋ/ в закінченні *-ing* та глотталізація /t/. Випадіння /j/ є найменш представленою фонетичною особливістю.

Другий представник Джеймс Олівер, відомий англійський шеф-кухар, який народився і виховувався в Клеверінгу, графство Ессекс, є автором багатьох кулінарних книжок, власником мережі ресторанів "Fifteen", телевізійним ведучим кулінарного шоу "Jamie's 30 Minute Meals", яке тривало з жовтня до листопада 2010 року. Кожен епізод займає 30 хвилин телевізійного простору. Один із таких епізодів, а саме 12, ми проаналізували та виявили наступні фонетичні особливості вимови телеведучого [12].

1. Вокалізація /l/ перед приголосною чи в кінці слова або на межі слів, крім випадку, коли наступне слово починається з голосної. Вимова /l/ як [o] нараховує 19 випадків.

Як і під час аналізу фонетичних особливостей першої представниці сучасного південно-східного акценту Саллі Ганнел, ми виявили, що у вимові Джеймса Олівера помітна вокалізація /l/ не лише в позиції перед приголосною чи в кінці слова або на межі слів, крім випадку, коли наступне слово починається з голосної, а й у межах слова у позиції між голосними: *boiled water, normally, finally, cauliflower*.

2. Глотталізація /t/ в кінці складу (*got* [gɒʔ]) і перед іншою приголосною в межах слова (*Brintey* [ˈbrɪʔni]) або на межі слів (*quite nice* [kwaiʔnais]). Вимова /t/ як [ʔ] нараховує 48 випадків:

3. Випадіння /j/ в ненаголошеному складі і в наголошеному перед голосною. Вимова /tj/, /dj/ як [tʃ], [dʒ] представлена лише 2 випадками. Як і в першому випадку під час аналізу фонетичних особливостей вимови Саллі Ганнел, виявлено, що ця відмінність не є яскраво вираженою у вимові та її рідко можна почути серед мовців південносхідноанглійського акценту мови в дельті Темзи (Estuary English).

4. У вимові носіїв південносхідноанглійського акценту мови в дельті Темзи (Estuary English) зазвучала явна ознака, характерна для лондонського кокні, – зникнення назального /ŋ/ в закінченні *-ing*. Вимова /ɪŋ/ як [ɪn̩] нараховує 16 випадків.

Згідно з отриманими результатами, найбільш представленою фонетичною особливістю є глотталізація /t/, яка представлена 48 випадками. Випадіння /j/ є найменш представленою фонетичною особливістю, що, у свою чергу, співпадає з результатами аналізу вимови Саллі Ганнел, оскільки не завжди ця особливість проявляється у вимові, інколи вживається правильний варіант слів, такий, який звучить в літературному вимовному стандарті (RP).

Таким чином, обом мовцям притаманні характерні зміни на рівні приголосних: випадіння /j/, перехід /ŋ/ в /n/, а реалізація решти приголосних та голосних свідчить про належність Estuary English до південносхідноанглійських діалектів.

Південносхідноанглійський акцент в дельті Темзи (Estuary English) використовується в бізнес відносинах, громадськими організаціями, органами місцевого самоврядування, медіа, рекламою, цей акцент використовується медиками та вчителями на південному-сході Англії та впливає на вимову суспільства [10].

Причиною використання південносхідноанглійського акценту (Estuary English), особливо серед молоді, стало бажання "приховати соціальне походження, а також прийняття акценту, як нейтрального". Ті ж, хто вживали традиційний літературний вимовний стандарт (RP), приймають південносхідноанглійський акцент (Estuary English), тому що він є "модним акцентом" (street credibility), а ті, хто розмовляли на місцевих діалектах, вважають його складнішим, більш витонченим. За останні десятиріччя акцент став звичайним явищем серед молоді в південно-східній частині Англії, яка бажала розмовляти не так, як старші члени родини.

Багато фонетичних ознак, які відрізняють південносхідноанглійський акцент від літературного вимовного стандарту, є спільними з кокні: ознаки, які визначають його як чіткий південно-східний акцент (на відміну від літературного стандарту, який не має приналежності до якоїсь частини Англії). Але ці ознаки поширюються завдяки соціальній та географічній позиціям, таким чином втрачаючи свою місцеву приналежність і доводячи, що південносхідноанглійський акцент мови в дельті Темзи (Estuary English) є "прийнятим діалектом майбутнього" [9].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти : вивчення, викладення, оцінювання. – К. : Видавництво Ленвіт, 2003. – 161 с.
2. Hughes A. English Accents and Dialects : An Introduction to Social and Regional Varieties of British English / A. Hughes, P. Trudgill. – Baltimore : University Park Press, 1979. – 90 p.

3. Wells J. C. Accents of English / J. C. Wells. – Cambridge, London, New York : Cambridge University Press, 1982. – 392 p.
4. Wells J. C. Accents of English. II. The British Isles / J. C. Wells. – Cambridge : Cambridge University Press, 1982. – 412 p.
5. Кентський діалект [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rapidsteps.com/en/ru/topic/748/>.
6. Парашук В. Ю. Теоретична фонетика англійської мови : [навчальний посібник для студентів факультетів іноземних мов] / В. Ю. Парашук. – Вінниця, НОВА КНИГА, 2005. – 240 с.
7. Rosewarne D. Estuary as a World Language / D. Rosewarne. – Chichester : Modern English Teacher 5, 1996. – 179 p.
8. Estuary English [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ic.arizona.edu/~lsp/>.
9. Estuary English : Revisiting the Debate on its Status as a New Accent of English and Potential EFL Pronunciation Model [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.raco.cat/index.php/Bells/article/viewFile/82956/139971>.
10. Phonological variation [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bl.uk/learning/langlit/sounds/regional-voices/>.
11. Video. Jamie's 30-Minute Meals [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.channel4.com/programmes>.
12. Video. Sally Gunnell OBE. Part 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.youtube.com/watch?v=cp34rhLnHII>.
13. Video. Sally Gunnell OBE. Part 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.youtube.com/watch?v=B9vukG2vQoE>.

Матеріал надійшов до друку 1.04. 2011 р.

Гаращук Л. А. Английское произношение в дельте Темзы в контексте современных южноанглийских диалектов.

В статье сделана попытка исследовать произношение выходцев южной Англии, говорящих на южноанглийском диалекте. Общие и отличительные черты реализации гласных и согласных звуков выделены на материале аутентичных британских телевизионных программ. Английское произношение в дельте Темзы как один из последних акцентов юга Англии было проанализировано.

Haraschuk L. A. Estuary English in the Context of Modern Southern English Accents.

An attempt has been made in the article to investigate pronunciation peculiarities of the Southern English inhabitants speaking in Southern English dialect. Similar and different features of realization of consonants and vowels have been singled out on the material of authentic British television programmes. Estuary English as one of the latest accents of Southern England has been analyzed.